

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญ

ในปัจจุบันอุตสาหกรรมด้านการท่องเที่ยว ได้มีบทบาทความสำคัญเป็นธุรกิจที่สร้างรายได้ให้กับนานาประเทศเป็นอย่างมาก องค์การการท่องเที่ยวโลก หรือ WTO (World Tourism Organization) ได้พยากรณ์ไว้ว่า ในปี พ.ศ. 2553 จะมีนักท่องเที่ยวทั่วโลกที่เดินทางท่องเที่ยวระหว่างประเทศเพิ่มขึ้นมากกว่า 1,000 ล้านคนและก่อให้เกิดรายได้จากการท่องเที่ยวมากกว่า 60 ล้านล้านบาท พร้อมทั้งได้คาดการณ์ต่อไปอีกว่าในปี พ.ศ. 2563 นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศจะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น โดยคาดว่าจะมีจำนวนมากกว่า 1,600 ล้านคน ส่งผลให้มีรายได้จากการท่องเที่ยวจำนวนมากกว่า 100 ล้านล้านบาท (World Tourism Organization - WTO, 1993 อ้างถึงใน บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548) เกี่ยวกับองค์การการท่องเที่ยวโลก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวระดับโลก ด้านการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ สนับสนุนการใช้ทรัพยากรได้อย่างคุ้มค่า และมีนโยบายการอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมด้านการท่องเที่ยวทั่วโลกที่เป็นสมาชิกจากการรณรงค์ด้านการท่องเที่ยวส่งผลให้มียกนักท่องเที่ยวนิยมเดินทางมาท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจให้เจริญเติบโตขึ้นเรื่อยๆ อีกทั้งยังช่วยทำให้สภาพเศรษฐกิจ และการพัฒนาของประเทศด้านต่างๆ เจริญขึ้น ไปด้วย การท่องเที่ยวถือได้ว่ามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาด้านเศรษฐกิจของประเทศไทยในปัจจุบันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจึงได้รับการส่งเสริมและสนับสนุน กลายเป็นอีกหนึ่งยุทธศาสตร์ที่รัฐบาลให้ความสำคัญ เนื่องจากประเทศไทยมีรายได้จากการเดินทางท่องเที่ยวของทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเป็นจำนวนมหาศาลในแต่ละปี และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ แม้ว่า การท่องเที่ยวจะคิดมีเงินจำนวนมหาศาลเข้าประเทศ (เทิดชาย ช่วยบำรุง, 2547)

ความนิยมในด้านการเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ในประเทศไทย ของนักท่องเที่ยวในปัจจุบัน จากการสำรวจของสำนักงานสถิติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พบว่า นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางไปท่องเที่ยวยังสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ในลักษณะที่ค่อนข้างหนาแน่นในพื้นที่ด้านท่องเที่ยว ส่งผลต่อปัญหาด้านสภาพแวดล้อม สิ่งอำนวยความสะดวกทำให้พื้นที่ท่องเที่ยวเกิดความเสื่อมโทรมได้อย่างรวดเร็ว ดังนั้นจึงควรมีวิธีการที่ช่วยลดปัญหาที่เกิดจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้น โดยการพัฒนาศักยภาพทางด้านการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวให้มีศักยภาพในระดับสูง โดยมีการกระจายกิจกรรมการท่องเที่ยวไปยังสถานที่ต่างๆ ให้มีมากขึ้นและมีความหลากหลายและเป็นที่ยอมรับ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ และการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว สิ่งที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว คือ การให้ความร่วมมือของคนในชุมชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในแหล่งท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยว ซึ่งแต่ละฝ่ายควรเห็นคุณค่าของทรัพยากรท่องเที่ยว และมีจิตสำนึก รักและหวงแหนทรัพยากรการท่องเที่ยว มีทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือ การท่องเที่ยวเพื่อชมสิ่งทีแสดงความเป็นวัฒนธรรม เช่น โบราณสถาน วัด ปราสาท พระราชวัง โบราณวัตถุ ประเพณี วิถีการดำเนินชีวิต ศิลปะทุกแขนง และรวมถึงสิ่งต่าง ๆ ที่แสดงถึง

ความเจริญรุ่งเรืองที่มีการพัฒนาให้เหมาะสมกับ สภาพแวดล้อม การดำเนินชีวิตของบุคคลในแต่ละยุคสมัย นักท่องเที่ยวจะได้รับทราบประวัติความเป็นมา ความเชื่อ มุมมองความคิด ความศรัทธา ความนิยมของบุคคลสมัย อดีตที่ถ่ายทอดมาถึงคนรุ่นหลังผ่านสิ่งเหล่านี้ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึงเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ และนำมาทำการศึกษาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ นอกเหนือจากการท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว (ภคณิษา อภิสุภกรกุล และ คณะ, 2550) จากปัญหาแหล่งท่องเที่ยวที่เกิดจากการไหลเข้าของนักท่องเที่ยวในจำนวนที่มากขึ้น ย่อมส่งผลเสีย และสร้างความชำรุดทรุดโทรมให้แก่แหล่งท่องเที่ยวต่างๆ

อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความน่าดึงดูดใจด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สมบูรณ์ทางด้านวัฒนธรรม เป็นเอกลักษณ์ และมีความหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ การศึกษาวิถีชีวิตความเป็นอยู่วิถีชีวิต ของคนในชุมชน และได้รับการยกย่องว่าเป็น แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ยังคงความเป็นเอกลักษณ์มาจนถึงปัจจุบัน อันเป็นเสน่ห์ให้นักท่องเที่ยวนิยม เดินทางมาท่องเที่ยวเพื่อแลกเปลี่ยนศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิต แต่เนื่องจากในปัจจุบันแหล่งท่องเที่ยว อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ได้เป็นที่นิยมแก่นักท่องเที่ยวจำนวนมาก (อนุสาร อสท, 2553) จากการศึกษาข้อมูลในเบื้องต้น เป็นเหตุให้ผู้วิจัยมีความสนใจทำการศึกษาวิจัยด้านการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของพื้นที่ ซึ่งจากกระแส นิยมทางการท่องเที่ยวอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวซึ่งมีแนวโน้มที่จะเสื่อมโทรมลง อีกทั้งระบบ การจัดการยังขาดการพัฒนาและป้องกันเกี่ยวกับศักยภาพการรองรับนักท่องเที่ยว หากมีการพัฒนาศักยภาพ ทางด้านการท่องเที่ยวที่ชัดเจนมากขึ้น จะสามารถช่วยในเรื่องการจัดการรองรับนักท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและลดผลกระทบต่อวัฒนธรรมชุมชน เพื่อที่จะสนับสนุนการจัดการด้านการท่องเที่ยว อ.เชียงคาน จ.เลย ให้มีประสิทธิภาพในการรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้น ในปัจจุบัน และเป็นแนวทางในการพัฒนา ศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเชียงคาน ในอนาคต

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อค้นคว้า ศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย
- 2.2 เพื่อศึกษาปัญหาและปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยว
- 2.3 เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูล และประเมินด้านมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเกี่ยวกับการพัฒนา ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย
- 2.4 เพื่อศึกษาแนวทางในด้านการแก้ไขปัญหา และการกำหนดแผนพัฒนาเกี่ยวกับศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ของอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

3. สมมติฐาน

เพศ, อายุ, สถานภาพสมรส, ระดับการศึกษา, อาชีพ และรายได้ของนักท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์ต่อ การตัดสินใจของนักท่องเที่ยวในการเดินทางมาท่องเที่ยวที่อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ในลักษณะที่แตกต่างกัน

4. ขอบเขต

ในการวิจัยเรื่องการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ได้กำหนดขอบเขตการศึกษาไว้ดังนี้

4.1 ด้านพื้นที่

4.1.1 ทำการศึกษาครอบคลุมพื้นที่ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

4.2 ด้านเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้ครอบคลุมเนื้อหา คือ

4.2.1 ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ได้แก่ ประวัติความเป็นมาของชุมชน ที่อาศัยอยู่ ณ อำเภอเชียงคาน ตลอดจนวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ศิลปะ งานฝีมือ ภูมิปัญญา คั้งเดิมขนบธรรมเนียม ประเพณี โบราณสถาน และ โบราณวัตถุ

4.2.2 ศึกษาทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวที่สำคัญของพื้นที่อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวก และการบริการต่างๆ เช่น ที่พัก ด้านการเดินทางคมนาคมขนส่ง ร้านอาหาร ร้านจำหน่ายสินค้าของที่ระลึก และความสามารถในการเข้าถึงภายในแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น

4.3 ขอบเขตด้านประชากร

4.3.1 ประชากรท้องถิ่น ได้แก่ ประชากรที่มีที่พักอาศัยในชุมชนอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

4.3.2 นักท่องเที่ยว ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ในช่วงระยะเวลาที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาในครั้งนี้

4.3.3 หน่วยงานทางภาครัฐบาล ได้แก่ หน่วยงานทางภาครัฐบาลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนา ด้านแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ได้แก่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย อบต.เชียงคาน สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว เป็นต้น

4.3.4 ภาคเอกชน ได้แก่ ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว เช่น บริษัททัวร์ ที่พัก ร้านอาหาร ในบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

4.4 ขอบเขตด้านเวลา

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใช้เวลาประมาณ 10 เดือน ระหว่างเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2553 ถึงเดือน มีนาคม พ.ศ. 2554

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

5.1 ทราบข้อมูลสภาพแวดล้อมอันเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

5.2 ทราบปัญหาและปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

5.3 กำหนดแนวทาง และประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว ของอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

5.4 อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย มีแนวทางในการพัฒนา ด้านแหล่งท่องเที่ยว

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

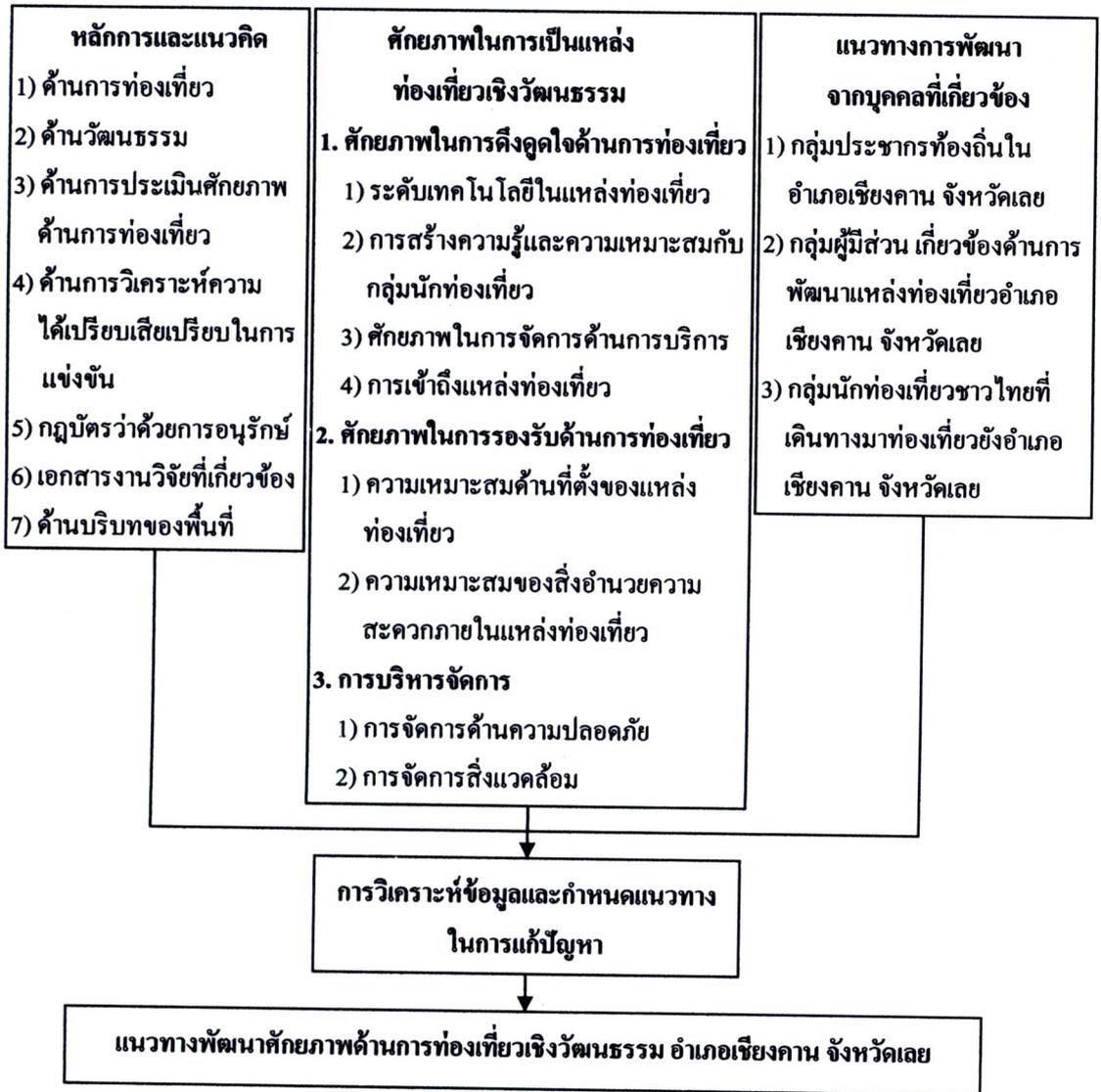
6.1 การพัฒนา (Development) หมายถึง รูปแบบและแนวทางการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง เพื่อเสริมสร้างทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนท้องถิ่นอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ให้มีความหลากหลาย และน่าดึงดูดใจมากขึ้น

6.2 ศักยภาพ (Potential) หมายถึง ความสามารถจะเป็นไปได้ ความสามารถที่ซ่อนเร้นอยู่ในขีดแห่งความสามารถเปรียบเทียบกับความต่าง และด้านการแบ่งระดับของแหล่งท่องเที่ยว ด้านบุคลากรเกี่ยวกับการท่องเที่ยว อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

6.3 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวในรูปแบบด้านประเภทแหล่งท่องเที่ยวที่เป็น โบราณสถาน โบราณวัตถุ วิถีชีวิต ด้านขนบธรรมเนียมและประเพณีของคนท้องถิ่น อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

7. กรอบแนวความคิด

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวความคิดการวิจัย โดยการศึกษาข้อมูลสภาพแหล่งท่องเที่ยว และรวบรวมองค์ความรู้ด้านการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยว เพื่อนำมากำหนดแนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดการวิจัย

